

JUSTITSMINISTERIET

Civil- og Politiafdelingen

Dato: 9. december 2010
Kontor: Politikontoret
Sagsnr.: 2010-154-0261
Dok.: JKL40500

Udkast til tale til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål M og N (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg torsdag den 9. december 2010.

Samrådsspørgsmål M:

”Ministeren bedes redegøre for sin viden om de oplysninger der er fremkommet i medierne om en hemmelig amerikansk enhed, der overvåger i Danmark, og oplysningerne om, at der er sket registrering af danske borgere i den amerikanske database SIMAS.”

Samrådsspørgsmål N:

”Ministeren bedes endvidere redegøre for, om det forholder sig således, at udenlandske efterretningstjenester opererer på dansk jord og registrerer danske borgere på et grundlag, vi ikke kender til og er det lovligt efter dansk ret.”

[Indledning]

1. De to samrådsspørgsmål tager begge afsæt i den senere tids debat om sikkerhedsforanstaltningerne ved den amerikanske ambassade i København. Jeg vil derfor besvare spørgsmålene samlet.

Inden jeg besvarer de to konkrete spørgsmål, tror jeg imidlertid, at der kan være anledning til at knytte nogle mere generelle bemærkninger til de overordnede spørgsmål, som sagen har givet anledning til.

[Kort om den folkeretlige ramme for ambassadernes aktiviteter]

2. Lad mig derfor starte med at sige lidt om de overordnede rammer, der gælder for ambassaders indsamling, behandling og indberetning af oplysninger – både her i landet og i resten af verden.

De overordnede rammer for diplomatiske repræsentationers virksomhed i modtagerstaten er fastlagt i Wienerkonventionen om diplomatiske relationer fra 1961 og af folkeretlige sædvaner.

Overordnet forudsætter de folkeretlige regler om repræsentationers virksomhed, at repræsentationen overholder modtagerstatens lovgivning.

De folkeretlige regler sætter imidlertid samtidig visse grænser for denne lovgivnings regulering af repræsentationens virksomhed.

Disse grænser tjener samlet set til at sikre en betydelig grad af handlefrihed for den diplomatiske repræsentation i forbindelse med varetagelsen af dens funktioner.

3. De folkeretlige regler giver således bl.a. repræsentationerne adgang til at indsamle, bearbejde og indberette oplysninger om forholdene i modtagerstaten med henblik på, at disse oplysninger kan bruges af repræsentationen og relevante myndigheder i hjemlandet.

Denne adgang til at indsamle, bearbejde og indberette oplysninger, omfatter også oplysninger – herunder personoplysninger – af betydning for repræsentationens sikkerhed.

Det ligger i sagens natur, at der ofte vil være behov for fortrolighed omkring oplysninger, som en diplomatisk repræsentation har indsamlet, bearbejdet og indberettet. Wienerkonventionen indeholder derfor

også regler om ukrænkelighed og immunitet, som sikrer, at den diplomatiske repræsentation kan udøve sin funktion uden at være underlagt modtagerstatens kontrol og tilsyn.

4. Adgangen til efter folkeretten at indhente oplysninger om sikkerhedsmæssige forhold gælder ikke kun inden for repræsentationens område, men også i dens umiddelbare nærhed.

Det er vanskeligt med afsæt i folkeretten at drage meget præcise grænser for, hvor langt fra repræsentationen sådan indsamling må finde sted, og hvor intensiv en sådan indsamling og behandling af oplysninger må være.

Udenrigsministeriet – som her i landet er ansvarlig for reglerne om diplomatiske repræsentationer – har imidlertid oplyst, at almene betragtninger efter ministeriets opfattelse tilsiger, at repræsentationens sikkerhedsforanstaltninger bør tilpasses og afvejes i forhold til alvoren af eventuelle sikkerhedstrusler. Denne afvejning må i et vist omfang bero på et konkret skøn.

De pligter, som diplomatretten pålægger modtagerstaten i relation til repræsentationens sikkerhed, synes endvidere at måtte føre til, at fastlæggelsen af sikkerhedsforanstaltningernes karakter og omfang normalt bør ske i samarbejde med modtagerstatens myndigheder.

5. Jeg kan i øvrigt om indholdet og betydningen af Wienerkonventionen henvide til min netop afgivne besvarelse af spørgsmål nr. 345 (Alm. del) fra Retsudvalget.

[Generelt om sikkerheden omkring ambassader i Danmark]

6. Lad mig dernæst sige noget lidt mere generelt om den praktiske håndtering af sikkerheden omkring udenlandske ambassader i Danmark.

Beskyttelsen af udenlandske ambassader er en opgave, der gennemføres i tæt samarbejde mellem ambassaderne, Politiets Efterretningstjeneste og det stedlige politi.

Som led i dette samarbejde forudsættes det, at de danske myndigheder – typisk PET – underrettes om sikkerhedsforanstaltninger, der har betydning for politiets og efterretningstjenestens varetagelse af sikkerhedsopgaver i forhold til de enkelte ambassader.

Dette gælder særligt i forhold til sikkerhedsforanstaltninger uden for ambassadeområdet.

Der er imidlertid hverken et krav om underretning af – eller godkendelse fra – de danske myndigheder, for at ambassaderne kan iværksætte egne sikkerhedsforanstaltninger, så længe disse foranstaltninger holder sig inden for de rammer, der gælder for ambassadens aktiviteter.

Det ligger i den forbindelse fast, at egentlig efterforskning her i landet af mulige trusler mod en given ambassade samt anden form for myndighedsudøvelse uden for ambassadens område er en opgave, der hører under de danske myndigheder.

Omvendt er det i overensstemmelse med de ovenfor nævnte folkeretlige regler og almindelig praksis, at ambassadens egne sikkerhedsforanstaltninger ikke blot kan gennemføres af vagter på selve ambassaden, men også i et vist omfang kan suppleres af observationer i områ-

det omkring ambassaden med henblik på at identificere mistænkelige forhold.

De sikkerhedsforanstaltninger, som en ambassade gennemfører uden for ambassadens område, skal imidlertid holde sig inden for nogle nærmere rammer. Eksempelvis kan der alene foretages observationer og indsamles oplysninger af sikkerhedsmæssig karakter i ambassadens umiddelbare nærhed, ligesom observationerne og indsamlingen af oplysninger skal ske til brug for og i sammenhæng med ambassadens generelle sikkerhedsforanstaltninger.

Og foranstaltningerne må altså som nævnt ikke antage karakter af egentlig efterforskning eller anden form for myndighedsudøvelse.

7. Jeg kan i den forbindelse i øvrigt henvises til min besvarelse af udvalgets spørgsmål nr. 273 (Alm. del).

[Sikkerheden omkring danske ambassader i udlandet]

8. I forlængelse af disse bemærkninger om sikkerheden omkring udenlandske ambassader tror jeg, at det kan være nyttigt at sige et par ord om danske ambassader i udlandet.

For jeg vil altså gerne minde om, at de folkeretlige rammer, som jeg indledte med at beskrive, jo altså også gælder for danske ambassader i udlandet, og at danske ambassader rundt om i verden har forskellige sikkerhedsforanstaltninger, som efter omstændighederne også kan rette sig mod områder i ambassadernes umiddelbare nærhed.

Jeg tror således også, at alle vil have forståelse for, hvis eksempelvis sikkerhedsmedarbejderne på den danske ambassade i Islamabad interesserer sig for personer, der i gaderne omkring ambassaden udviser en mistænkelig interesse for ambassaden og dens medarbejdere.

Og det kommer vel heller ikke som en overraskelse for nogen, hvis Udenrigsministeriet i København eller PET orienteres om observationer vedrørende mulige trusler mod ambassadens sikkerhed. Også uden at ambassaden først har spurgt de pakistanske myndigheder om lov.

[Ministerens kendskab til observationerne og SIMAS]

9. Hvis jeg så skal vende mig mod spørgsmålet om min personlige viden om de oplysninger, der har været fremme i medierne, kan jeg oplyse, at jeg ikke før medieomtalen havde noget kendskab hverken til SIMAS-programmet eller til de konkrete sikkerhedsforanstaltninger omkring den amerikanske ambassade i København.

Tilsvarende har Justitsministeriet heller ikke før omtalen i medierne været orienteret om de konkrete sikkerhedsforanstaltninger omkring den amerikanske ambassade i København eller SIMAS-programmet.

Jeg kan i øvrigt om myndighedernes kendskab til sikkerhedsforanstaltningerne omkring USA's ambassade henviser til min besvarelse af spørgsmål nr. 272 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg.

[Udenlandske efterretningstjenesters aktiviteter i Danmark]

10. I forhold til spørgsmålet om udenlandske myndigheders aktiviteter i Danmark går jeg ud fra, at spørgsmålet knytter sig til aktiviteter af den art, som medierne har beskrevet i forbindelse med sikkerheden omkring den amerikanske ambassade.

Som nævnt er der hverken et krav om underretning af eller godkendelse fra de danske myndigheder, for at ambassaderne kan iværksætte egne sikkerhedsforanstaltninger, så længe disse foranstaltninger holder sig inden for de rammer, der gælder for ambassaders aktiviteter.

Uden at jeg kan gå nærmere i detaljer med oplysninger om sikkerheden omkring enkelte repræsentationer, kan jeg sige så meget, som at der ikke i den praktiske virkelighed – hverken når det gælder danske ambassader i udlandet eller udenlandske ambassader i Danmark – er noget usædvanligt ved, at ambassaderne er opmærksomme på mulige sikkerhedstrusler i ambassadens umiddelbare nærhed. Og der er i den forbindelse heller ikke noget odiøst i, hvis der i tilknytning hertil foretages registrering af oplysninger om særligt mistænkelige observationer, man måtte have gjort i den forbindelse.

11. Som jeg nævnte indledningsvis, giver de folkeretlige regler adgang for ambassader til at indsamle oplysninger af betydning for ambassadens sikkerhed – også i en vis begrænset udstrækning uden for ambassadens område.

[Afslutning]

12. Som opsamling på den megen debat i den seneste tid vil jeg gerne runde af med at gentage, at jeg ikke har grund til at tvivle på, at de sikkerhedsforanstaltninger, som den amerikanske ambassade gennemfører, holder sig inden for de rammer, der gælder for ambassadens virke.

Jeg kan i øvrigt henvise til besvarelsen af de mere end 50 skriftlige spørgsmål, som udvalget foreløbigt har stillet mig i anledning af sagen.

Tak.